

Consultatie: Wetsvoorstel grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet

Wetsvoorstel in het kort

Het wetsvoorstel van de leden Holman en Grinwis gaat over de toekomst van de landbouw. Voor de melkveehouderij legt het voorstel vast dat een boer alleen zoveel koeien mag houden als past bij de hoeveelheid landbouwgrond die hij heeft. De graslandnorm zorgt ervoor dat koeien gevoerd kunnen worden met gras van eigen land, koeien naar buiten gaan en mest op korte afstand verantwoord afgezet kan worden. Dat zorgt voor minder vervuiling van bodem en water. Ook kunnen boeren zo beter werken met kringlopen in hun eigen regio. Het voorstel maakt een verschil tussen twee soorten gebieden:

- **Agrarische Hoofdstructuur:** hier staat voedselproductie voorop.
- **Maatschappelijke landbouwgebieden:** hier produceren boeren niet alleen voedsel, maar zorgen ze ook voor natuur, landschap en recreatie. Voor dat extra werk krijgen boeren betaald.

Met duidelijke regels en verschillen per regio wil dit wetsvoorstel zorgen voor een landbouw die beter is voor de natuur, genoeg geld oplevert en gewaardeerd wordt door de samenleving. Hiermee geeft dit boeren weer langjarig duidelijkheid en zekerheid voor de toekomst. Het helpt Nederland ook om te voldoen aan Europese afspraken over schoon water, natuur en klimaat.

Reactie Land van Ons

Dank voor de gelegenheid om via deze internetconsultatie te mogen reageren op het wetsvoorstel 'Grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet'. Land van Ons maakt hiervan graag gebruik.

Onze reactie is als volgt opgebouwd:

[1] Eerst stellen we ons voor en leggen we uit wat onze relatie met landbouw is

[2] Vervolgens reageren wij op het voorstel

[1] **Land van Ons** is een burgercoöperatie, opgericht met als doel om biodiversiteit op landbouwgrond te vergroten. Eten produceren én goed zijn voor de biodiversiteit. Het kan, en het móet. Want we hebben beiden nodig, we kunnen niet zonder.

Land van Ons spant zich hiervoor iedere dag in, met duizenden leden en honderden vrijwilligers. Dit doen wij als volgt: als coöperatie koopt Land van Ons landbouwgrond aan namens de deelnemers. Op dit land herstellen we de biodiversiteit en het landschap. De pachter en het perceelteam van lokale vrijwilligers maken samen een beheerplan met maatregelen zoals de aanleg van heggen, poelen en akkerranden met inheemse bloemen. De pachter voldoet op het perceel aan de biologische SKAL voorwaarden. Er worden geen bestrijdingsmiddelen en kunstmest gebruikt.

Voor herstel van biodiversiteit is ecologische landbouw belangrijk. Ruim de helft van het grondoppervlak in Nederland is landbouwgrond. Herstel van biodiversiteit kan dus niet zonder aandacht voor het landbouwareaal.

[2] **Het wetsvoorstel** zet in op grondgebondenheid. Land van Ons is hierover zeer positief. Wettelijk vastleggen van grondgebondenheid is een belangrijke stap vooruit richting landbouw die beter in balans is met de natuur.

We zijn ook positief over het streven om in 'maatschappelijke landbouwgebieden' nadrukkelijk in te zetten op zorgen voor natuur en landschap, op minder vervuiling van water en bodem en op meer ruimte voor

biodiversiteit. Wij denken dat door de beoogde inzet op grondgebondenheid en de beoogde natuurinclusieve maatregelen de biodiversiteit in de 'maatschappelijke landbouwgebieden' kan toenemen, de milieulast op en rond N2000 gebieden afneemt en levensvatbaarheid toeneemt.

Kortom – over dit deel van het voorstel niets dan lof.

We hebben ook enkele aandachtspunten.

Het voorstel gaat uit van een opsplitsing in maatschappelijke landbouw (ML) en Agrarische Hoofdstructuur (AHS). Het bevorderen van biodiversiteit lijkt in het voorstel beperkt tot de maatschappelijke landbouwgebieden. Het voorstel geeft namelijk aan dat de AHS volledig in het teken komt te staan van voedselproductie. Dat klinkt als (alleen) intensieve landbouw. Dit is echter juist het type landbouw dat biodiversiteit onder druk zet. In de afgelopen tientallen jaren is de biodiversiteit in ons land, en wereldwijd, achteruit gehold. Door het gebruik van kunstmest, pesticiden en monoculturen is deze afname in de landbouw het grootst.

Er dient voor gewaakt te worden dat het wetsvoorstel in de AHS-gebieden slechts leidt tot verdere intensivering van de landbouw, zonder oog voor biodiversiteit en andere maatschappelijke waarden terwijl die overal belangrijk zijn. Land van Ons vraagt dan ook om het bevorderen van biodiversiteit ook nadrukkelijk een plek te geven in de 'agrarische hoofdstructuur'. Dat is niet alleen een algemeen belang, maar ook in het belang van de landbouwsector zelf. Gezonde landbouw kan niet zonder een gezonde bodem vol bodemleven, kan niet zonder schoon water, kan niet zonder bestuivende insecten, et cetera.

Het voorstel geeft aan dat in het AHS-gebied voedselproductie voorop staat. Tegelijkertijd moet men zich daar – middels doelsturing – wel blijven houden aan de wettelijk vastgelegde normen voor wat betreft natuur- en waterkwaliteit. Dat roept de vraag op of grondgebondenheid en de GVE-norm daar aan zich voldoende waarborgen voor bieden. Op dit punt lijkt nadere informatie wenselijk.

Het wetsvoorstel gaat vooral over de melkveehouderij, maar hoe past akkerbouw in dit plaatje? Past reguliere akkerbouw in ML- gebied? En varkenshouders? En wat is de relatie tot NNN?

Aandachtspunt is tevens dat de opdeling in ML- en AHS-gebieden een gedegen planologisch ontwerp verlangt. Een goed ontwerp kan positief bijdragen aan het ontstaan van maximaal ecologisch voordeel d.m.v. verbindingen en grotere aaneengesloten ML-gebieden nabij N2000 (en NNN). Dit is maatwerk. Voorheen was hiervoor ROM-beleid (en een ministerie van VROM en een Landinrichtingsdienst) beschikbaar. Een goede implementatie van het wetsvoorstel vraagt dus in de uitvoering nadrukkelijk een actievere en meer sturende rol van de overheid die daarop ook ingericht moet zijn. De implementatie dient ook te sturen op het voorkomen van het risico dat de AHS wel snel wordt ingevuld om ruimte te geven aan de intensieve landbouw, terwijl de invulling van de ML-gebieden, en het daarvoor noodzakelijke budget (vergoedingen voor ecosysteemdiensten), daarbij achterblijft.

Afsluitend nog de volgende beschouwing:

'Modellen' ontwikkelen waarin economisch perspectief voor landbouwbedrijven wordt gecombineerd met een goede, gezonde en dus biodiverse leefomgeving, dat is waar Land van Ons met ambitie op een groeiende schaal aan werkt. Het is een mooie uitdaging voor de landbouwsector om dat de komende 15 á 25 jaren te realiseren. Daarbij hebben we veel meer smaken en landschappen dan ML en AHS. Het is vooral belangrijk dat we stappen voorwaarts zetten, goed voor de boer, goed voor het landschap, goed voor de natuur, goed voor het water, goed voor de leefomgeving. Dit voorstel is een mooie, kansrijke stap voorwaarts, mits bovenstaande aandachtspunten goed worden meegenomen.